

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Aduersùs Magdeburgenses Centuriatores pro Canonibus Apostolorum, & Epistolis Decretalibus Pontificum Apostolicorum, Libri Quinq[ue]

Torres, Francisco de

Coloniae, 1573

VD16 T 1629

Cap. VIII. De forma ecclesiasticae politiae, quam Magdeburgenses negant, quomodò in epistolis Pauli & Actis Apostolorum, & in libro secundo Clementis de constitutionibus Apostolorum, & in epistola ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29685

approbatio confessionis falsi criminis, sed venia cōfidentis, sicut dixit magnus Athanasius decreuisse cōcilia illa, vt per vim ad lapsum tractis ignosceretur: non autem ignoscitur, nisi vbi culpa ponitur fuisse. Illud autem obseruandum est, vt de hoc obiter admoneam, longè aliam rationem esse de eo, à quo confessio per metum, aut fraudem, aut vim extorquetur: & de eo, à quo non sic per vim extorquetur: sed cū est semiplena probatio, vt nunc iurisperiti nostri loquuntur. tunc enim cū iure tormentū ad eliciendam confessionem adhiberi possit, ad infamiam & supplicium pertinere potest. non loquitur Alexāder de huiusmodi cōfessionibus vi extortis. Satis haec tenens de chirographis vi extortis, quæ Magdeburgenses, contra epistolas Apostolicorum Pontificum obiecerunt. Pergamus deinceps ad alium locum argumentorum contra easdem epistolas: in quosdā enim locos, tanquā in quosdam pestiferos fontes contulerunt, quæcunque ad obijciendum in epistolas sanctissimas Pontificum Apostolicorum vnde cunque colligere & comminisci potuerunt.

De quibus confessionibus vi extortis intellegendum sit decretū Alex. & de quibus non.

De forma ecclesiasticæ politię, quam Magdeburgen. negant, quomodo in epistolis Pauli & Actis Apostolorum, & in libro secundo Clementis de constitut. Apostolorum, & in epistol. Dionysij ad Demophilū continetur. Item de alia forma generali ecclesiasticæ politię in epist. 2. & 3. eiusdem Anaclet. quæ ad illam generaliore in epist. prima pertinet, quomodo ex Apostolica traditione profecta sit testimonio magnæ Synodi Nicenæ, & de canone eiusdem Synodi 6. Item de canone 44. ex Arabico Codice translato, & de ratione constituendi iudicia ecclesiastica, secundum descriptionem prisam ciuitatum in prouincias à Gentilibus factam, & de Primis flamimibus & Archiflamimibus, quos Clemens, in epistola sua ad Iacobum, dicit qui sint, & cur sic nominauerit. Responso ad id, quod Molineus obijcit ex cap. Constantinus, dist. 96. & quid Constantinus Pontifici Roman. in Patriarchas contulerit. De tomo, quem Anacletus dixit se descripsisse de primatu, quomodo Magdeburgen. non intelligentes, quæ legerunt, neque de quo primatu Pontifex loqueretur, de primatu Petri dici putauerunt, & quomodo nihil ad primatum Pontificis referat, vtrum extet, an non extet ille tomo de primatu ciuitatum Metropolitanarum. Cap. 8.

ALia ergo, inquiunt, sunt multa & infinita contra veritatem: quæ verò illa infinita sint, declarant, cū subiungunt, quod Anacletus prima, secunda, & tertia epistola generalē politię ecclesiasticæ formam describit, qualis non fuit tunc. Sed quomodo probant non fuisse? an testem aliquem grauem & veterem producant? minime: immo, neque recentem possunt.

possunt. Si enim potuissent, non dissimulassent. Quæ igitur tanta istorum impudentia, & tam superba arrogantia, vt sibi tantum fingentibus quæ volunt, credi postulent? aut quæ stulticia & leuitas eorum, qui sine teste, sine ratione, sine authoritate, sine cõiectura credunt? probemus ergò nos ex scriptura sancta, fuisse tunc eiusmodi formam ecclesiasticæ politix, quam Anacletus Pontifex describit. Quis enim dubitet, nisi qui epistolas Pauli neget, quin essent tempore Anacleti, vt erât tempore Pauli, episcopi, Presbyteri, diaconi, & catechizantes? an non dicit Apostolus in epistola ad Timoth. Aduersus presbyterum noli recipere accusatiõem, nisi sub duobus aut tribus testibus? Erat igitur Timotheus Ephesi episcopus maior presbyteris. iudex enim maior est ijs, quos iudicat, alioqui authoritatem in eos non haberet. Et rursus in eadẽ epist. postquam de episcopis præcepit, quo nomine presbyteros quoq; complexus est, an non posuit diaconos infra presbyteros? cum de eis separatim præcipiens, & quia erant in gradu inferiore, quasi eos consolans, atq; ad superiorem gradum promerendum hortans: Qui enim, inquit, benè ministrauerint, gradum bonum sibi acquirêt, & multam fiduciam in fide, quæ est in Christo Iesu. Bonum gradû dixit acquirere sibi benè ministrando diaconos, quia ex bonis diaconis, presbyteri & episcopi fiant. Sic etiam intellexit Theophylactus: explanans enim hunc locum, τοιοῦτος, inquit, ὁ ἐν ἐκκλησίᾳ λαμπρόντι ἀπὸ διακόνων ἐν πρεσβυτερικῇ βαθμῇ καὶ ἐπισκοπικῇ, id est, tales, inquit, qui ex diaconis ad presbyterorum & episcoporum gradû euecti, in eo splendent. & de ijs, qui catechizabant in ecclesia, an nõ scribit Apostolus cum ait, Qui catechizatur, communicet ei, qui se catechizat? Ex his ergò formam ecclesiasticæ politix constare dicit Anacletus, Paulum & Clementem antecessorem suum secutus: ex quibus episcopum cum proreta aptissimè comparat, quòd is à prora nauim rectam teneat, actiones suas dirigens ad leges & nutum Christi nauarchi nostri, qui velut in puppi sedens clauum tenet. Presbyteros comparat cum nautis, quòd hi, vt Clemes in epistol. ad Iacobum fratrem Domini præcipit, quæ cuique opus sunt, tanquam nauæ, accuratè instruant: diaconos cum ijs, qui per foros nauis discurrunt, vt cuncta explorent, quos Clemes Ticharchos vocat: Sic enim scripsit οἱ τείχαρχοι διακόνους παρακάθωσασιν, quod interpres vetus sic interpretatus est, diaconi dispensatorum locum teneant: figura aptissimæ comparationis vel non percepta, vel neglecta. Quemadmodum verò similes Ticharchis esse debeât, explanat idem Clemens: Diaconi, inquit, ecclesiæ, sint episcopi oculi, qui prudenter circumspeciant, & singulorum qui in ecclesia sunt, actus curiosè inuestigent, quis videatur peccato proximus, vt episcopi admonitione anticipatus, fortassè peccatum non consummet: eos, qui non conueniunt in ecclesia, reuocet ad audiendum verbum Dei: vt acerbitates, quæ assiduè ex rerum humanarû, & ex prauis colloquijs in animos solent incurrere, verbo veritatis deleri possint. Etenim si diu inculti remanserint, materia ignis fient: Vt inquirant præterea, an aliqui ægrotent, & po-

Si pulo,

1. Tim. 5.
1. Tim. 3.
Quòd forma ecclesiasticæ politix, quam Magd. negat, in scriptura Pauli ostendatur.

Galat. 6.
De forma generaliore politix ecclesiasticæ ex episcopis, presbyteris, diaconis, catechizantibus.

pulo, si nesciat, nuncient, ut visitentur: præbeant etiam, quæ opus fuerint conscio episcopo, quod tamen clani eo faciant, non peccabunt. Hæc atque alia huiusmodi curant diaconi. Deinde eos, qui catechizant, cum eis comparat, qui curant in naui, ut soluantur pro vectura. Sic enim qui catechizat, de mercede, ut idem Clemens præcipit, admonere debent: Dominus enim dixit de ministris ecclesiæ, Dignus est enim operarius mercede sua. Satis cum hoc conuenit, quod Apostolus in epistola ad Galat. scripsit, quod paulo ante memini, Qui catechizatur, comunicet ei, qui se catechizat. Postremo cum vectoribus, id est, cum ijs, qui in naui vehuntur, comparat reliquam multitudinem laicorum: quos oportet, ut in epistola Clementis præcipitur,

Galat. 6.

Quod in forma descriptio
nis ecclesiasticæ
politice
apud Anacle-
tum, nihil sit,
quod non ostendatur
in epistola
Pauli & Actis
Apostolorum.

tanquam vectores suo quenque loco sedere, ne non seruato ordine, nauim aut quatiant, aut deprimant. Quæso Magd. & omnes qui eos legunt & audiunt, quid in hac ecclesiasticæ politice forma & descriptione legunt, quod non in epistolis Pauli & Actis Apostolorum legant? quid hic vident præter episcopos, presbyteros, diaconos, catechizantes, & laicos, in quibus illi purgandis, illuminandis, ac perficiendis ad cælestis hierarchiæ imitationem versantur? Etenim, quia (ut ait diuinus Dionysius) ecclesiastici ordines & sacri gradus diuinarum operationum imagines sunt, quæ ordinatas illuminationes decori, & non perturbati ordinis operationum Dei in seipsis demonstrant, idcirco in primos, medios, & postremos ordines atque actus, hierarchicis distinctionibus distributi sunt, demonstrantes (ut dixi) in seipsis illum diuinarum operationum omni perturbatione carentem ordinem:

Hactenus Dionysius. ut iam qui hanc ecclesiasticæ politice formam in Actis Apostolorum, & in epistolis Pauli obseruatam, & ab Anacleto apostolico Pontifice descriptam, eo tempore fuisse negant, consequens sit, ut simul dicant, vel hæc Apostolos à Christo non accepisse: vel quæ acceperunt, non tradidisse: id est, eos non ordinasse ecclesiam: nec ecclesiasticos gradus ad imaginem & similitudinem ordinis diuinarum operationum distinxisse: meliusque cum ijs, qui sub veteri Testamento fuerunt, actum esse: quibus statim à principio Mosaiicæ politice forma hierarchica diuinitus instituta est ex Pontificibus, Sacerdotibus, Leuitis, aliisque infra Leuitas. Videte quod se præcipitant Magdeburgenses, nescientes ne dicam, an scientes & volentes, quod est & inuisius & suspectius? Sed quia Magdeburgenses hanc ecclesiasticæ politice formam, propter quam epistolam Anacleti negant, non produxerunt ex epistola Clementis, unde sanctus Anacletus eam sumpsit, scilicet, quia de illa epistola, tanquam extincta, ut ad mortuum scripta, actum esse putabant: producamus nos rursus eam ipsam formam ex libris

De forma ecclesiasticæ
politice ex libris
Clementis de
const. Apostolorum.

eiusdem Clementis de constitutionibus Apostolorum, siue de doctrina Apostolorum. sic enim in quibusdam antiquis exemplaribus, ut hoc obiter obseruetur, feruntur inscripti: quæ inscriptio sumpta est ex principio primi libri, cum in persona Apostolorum Clemens, Audite, inquit, doctrinam sacram. & libro sexto, capit. 14. Scripsimus, inquit, vobis hanc catholicam doctrinam.

doctrinam: Sic quoque hos libros appellavit magnus Athanasius in epistola *ἑραστικῆ* de libris canonicis. Post quos libros canonicos, hos cum alijs sancitos à patribus, vt legerentur, numerat. appellavit, dico, *διεταχῆν καὶ μένεν τῶν ἀποστόλων*, id est, doctrinam, quæ vocatur Apostolorum. quæ viij. libris à Clemente aliàs *περὶ διατάξεως ἀποστολικῆς* inscriptis, diuino artificio ac sapientia conscripta est. quorum librorum quanta fuerit apud veteres patres autoritas, & quàm frequens eorum vsus & imitatio ac lectio, vt suprâ iterùm admonui, ex meo in eosdem libros Græcè editos, Græco prologo perspici potest: & perspicietur magis, cum scholia in eos, & ipsorum librorum interpretationem cum Latino prologo prolixiore, si Dominus voluerit, edemus. Igitur, vt ad rem redeamus, libro secundo, capitulo 67. episcopum ait similem esse gubernatori nauis, presbyteros nautis, diaconos ticharchis: custodes ianuarum ecclesiæ, similes ijs, qui in nauis exigunt vecturæ precium, qui etiam catechizabant, & de mercede, qua dignus est operarius, admonebant: reliquam verò multitudinem ijs similem, qui in nauis vehuntur. Sed de forma generali ecclesiasticæ politix, quæ in prima epistola Anacleti descripta est, & ex Clemente (vt dixi) sumpta, si quis plura desiderauerit, ex libris nostris, quos de hierarchicis ordinationibus ministrorum ecclesiæ composuimus, petat. Respondeamus deinceps de ea item forma generali ecclesiasticæ politix, quam in secunda & tertia epistola eiusdem Anacleti, ad illam generaliore in prima epistolâ pertinentem, iidem Magdeburgenses notârunt, & nobis obiecerunt, dicentes non fuisse illo tempore. & si enim ex ijs, quæ de Patriarchis & Metropolitanis diximus, cum de appellationibus ad Sedem Romanam, Apostolorum auctoritate sancitis ageremus, satis responsum esse videri poterat: tamen nè quid proprio loco prætermisisset, aut dissimulasse videmur, rursus adhuc, & quidem paulo distinctius, respondendum est. Forma igitur generalis ecclesiasticæ politix in 2. & 3. epistolâ Anacleti, ex primatibus siue Patriarchis, & ex Metropolitanis, qui aliquândò Archiepiscopi nominantur, & ex episcopis constat, quæ ipsa ad formam generaliore ecclesiasticæ politix in prima epistolâ eiusdem Anacleti, vt dixi, pertinet: siquidem amplius quàm duo ordines sacerdotum, vt idem sanctus Anacletus ait, nec à Deo collati sunt, nec à sanctis Apostolis traditi. Hanc ergò formam ecclesiasticæ politix fuisse tempore Anacleti, Magdeburgenses negant: sed quia non sunt conati probare, quod frustra quidem conati essent, probemus nos contrâ, immò demonstremus fuisse, ac primùm ex canone Nicenæ Synodi: quæ, vt spero & cōfido, apud equos iudices plus, quàm Magdeburgensium centuriatorum autoritas, valebit. Vigeant, inquit canon, prisca cōsuetudines, quæ in Aegypto & Libya ac Pentapoli sunt, vt episcopus Alexandriæ horum omnium habeat potestatem, quia ita cōsuevit episcopus Romanus: sequitur, Similiter autem in Antiochia, & in alijs puincijs seruanda sunt priuilegia ecclesijs, Illud autē, inquit, in vniuersum patet,

Si 2 Si

Athanasius
de libris Cleo-
mentis de do-
ctrina Apost.

De autoritate
librorum
Clementis de
constit. Apost.

De altera for-
ma generali
ecclesiasticæ
politix.

*Quò prisca
consuetudinis
vocalulū in
canone Nice-
no pertineat.*

*Synodi Nice-
nae verba,
Magdeburgē-
sis esse ver-
borū portēta.*

*De canonibus
Nicenis ex du-
obus libris an-
tiquissimis
Arabicis.*

Si quis, non assentiente Metropolitano, episcopus fiat, tūc magna Synodus decreuit non debere esse episcopum. Hactenus canon. Si ducentis circiter annis post Anacletum magna Synodus Nicen. consuetudinem, qua episcopus Alexandriae episcopis Aegyptijs, Libycis, ac Pentapolitanis praeerat, item Antiochenus episcopis Antiochenis prouinciarum, iam prisca vocat, vtpote à principio apostolicæ prædicationis traditā, (hoc enim declarat hīc verbum græcū ἀρχαῖον, vt intelligi potest ex canone 9. Antiochenæ Synodi, quæ renouans canonem Apostolorum 34. secundum canonem, inquit, patrum ἀρχαῖον) quis sanæ mētis neget præter Magdeburgenses, quibus omnia negare serpens persuasit: quis, in quā, neget, fuisse tempore Anacleti eam formam ecclesiasticæ politię, quæ ex Patriarchis siue primatibus, & Metropolitanis siue archiepiscopis, & episcopis constat? qui si voces proprias requirunt, habent in hoc canone nomen episcopi, & nomē Metropolitanī, qui in canone Apostolorum 34. primus dicitur episcoporum, scilicet vnus nationis, id est, vnus prouinciæ: cū enim primus positus est in capite non prouinciæ, sed prouinciarum, quibus præest, vbi antea prima iudiciaria potestas seculi collocata erat, Patriarcham siue Primatem dici placuit: si verò non est in capite prouinciarum, sed in Metropoli illi capiti prouinciarum olim subiecta, placuit dici Metropolitanū vel Archiepiscopum, & Patriarchæ subiectum esse: si in reliquis ciuitatibus non paruis, dicitur episcopus, quod est alioquē & Primatum siue Patriarcharum, & Metropolitanorum commune: quia sit vnus ordo episcoporum, licet non vnus omnium honoris & dignitatis gradus, nec vna omnium administratio ecclesiæ. Nomen verò Patriarchæ, & rursus Metropolitanī, quæ isti centuriatores portenta verborū blasphemē vocant, habent etiam in alio loco eiusdem Synodi in canone 44. quem nobis iam pridem filius Tramezini Veneti bibliopola, apud Senatum Venetum, cū viueret, interpretes linguarum, Latinè verit ex Arabico libro vetustissimo Marcelli secundi Pont. in quo erant omnes Niceni canones, exceptis 29. quos libri vetustas cōsumperat & deleuerat. quem ille canonem statim, vt interpretatus est, pro sua in ecclesiam Romanam pietate huc misit: reliquorum interpretationē immatura eius mors nobis præripuit. Hunc ego canonem ab illo Latinè translātū, in libris meis de dogmaticis characteribus verbi Dei recitauī. Reperit postea pater Baptista Romanus societatis Iesu, Alexandriae eosdē canones Nicenos integros Arabicè quoque scriptos, quos ex libro Patriarchæ Alexandrini idem pater Baptista descripsit, & huc attulit Romam: sed propter difficultatem, quæ maior est, vt ille ait, linguæ Arabicæ, qua Alexandrini loquuntur, quā Punicæ, qua Africani, quanquā aliquot annis apud homines illius linguæ versatus esset, non prius potuit fideliter trāsferre, quā tantos in ea lingua progressus faceret, quantos iam fecit. immò vt fidelius trāsferret, vsus etiam est opera Dñi Georgij Archiepiscopi Damasceni, natione Maronitæ qui adhuc Romæ est, & tandē opera Ioannis Senani Alexandrini, qui

eam

eam linguam, vt in ea natus, probè intelligebat. Describam ergò hîc canonem, vt ab istis translatus est, Latine simpliciùs quidem, quàm ab illo Veneto interprete, quem dixi. tamen variâ istorum interpretationes sententia inter se parùm distent. Describam, inquam, totum canonem, quòd in eo non solum patriarchæ nomen, quod Magdeburgen. portentum vo cant, sed ratio quoquè nominis, & modus potestatis eius contineatur: item nomen Metropolitanì, ac authoritatis eius forma, tum etiâ episcopi Romani principatus. Patriarcha ergò, inquit, curam habeat eorum, quæ archiepiscopi & episcopi in prouincijs suis faciunt, vt si quid reperiat, quòd non conueniat, mutet: & vt melius sibi videatur, constituat. Siquidem ipse est omnium pater, & illi sunt eius filij. Archiepiscopus verò est inter episcopos, vt maior natu frater, qui fratrum suorum curam habet: cui illi obedire debent, vt qui eos gubernet. Verùm patriarcha est loco patris, qui tanquam filijs præest omnibus, qui sunt sub potestate eius: sicut qui Sedem Romæ tenet, superior est, & princeps omnium patriarcharum: siquidem ipse est primus, vt Petrus, cui datus est principatus in omnes principes Christianos, & eorum populos, quia est Vicarius Christi Domini nostri super populos eius, & super omnes ecclesias Christianorum. & quicumque contradixerit huic canoni, sancta Synodus eum excommunicat. Haftenùs canon. Sed dicent Magdeburg. vnde fidem facimus, esse istos veros canones Nicenos, quorum tanta olim raritas, & tanta reperiendi eos difficultas? Sed antequàm istis respondeam, necesse est, vt hoc priùs constet: fuisse alios canones præter 20. quos nunc Græcè & Latine habemus, quod quia Magdeburg. quòd negant in 4. Centuria cap. 9. de Synodis, alijs nunc authoribus præmissis, patres tantùm Africanos, quos nobis ijdem Magdeburgen. decretum de appellationibus opponunt, nos rursùs illis producemus, qui etsi non haberent alios canones præter 20. illos, quos nos habemus, tamen non dubitârunt esse alios in eodem concilio Niceno editos, quos studiosè requirebant. Sic enim in epistola ad Bonifacium scripserunt: tamen quia hic in nullo codice Græco ea potuimus inuenire, ex Orientalibus ecclesijs, vbi perhibentur eadem decreta posse etiã authentica reperiri magis, nobis desideramus afferri. pro qua re tuam quoquè venerationem obsecramus, vt scribere etiã ipse digneris ad illarum partium sacerdotes, hoc est, ecclesiæ Antiochenæ, Alexandrinæ, & Constantinopolitanæ, & alijs, si etiã tuæ placuerit sanctitati, vt inde ad nos ijdem canones apud Niceam ciuitatem à patribus constituti, veniant, te potissimùm hoc beneficium cunctis Occidentalibus ecclesijs in Domini adiutorio conferente. Ecce, non dubitârunt Africani patres esse alios præter 20. Nicenos canones, tamen tunc canonem Nicenum de appellationibus non reciperent. par igitur est, nec hoc Magdeburg. dubitare. Rursùs neque dubitârunt reperiri illos posse in Oriente, quia nec eis verisimile videbatur, potuisse Arianos, omnia exemplaria reperire, & incendere: & hoc quoquè par est Magdeburg. credere.

*Ratio fidem
faciens, esse
veros canones
Nicenos Ara-
bicè repertos.*

dere. Respondeamus nunc quærentibus, quid illud sit, quod fidem facit, esse hos Arabicè in Alexandrina ecclesia repertos, veros Nicenæ Synodi canones: quid, inquam, nisi ratio manifestissima, quæ neque redargui, neque conuinci potest? Quis enim, aut quorsùm in lingua barbara & ea quidem, quæ, vt ab hominibus illius nationis audiui, vix, & à paucis in illa lingua natis intelligitur, quibus ecclesiæ Romanæ nec amici sunt, neque subiecti esse volunt, canones Nicenos, in quibus tanta Pontifici Romano authoritas tribuitur, quanta debetur, vel finxisset, vel corrupisset? quis tam expertus communis sensus est, qui neget, quo minùs lingua aliqua trita est, & paucioribus hominibus nota, ac ad discendum difficilior, eo magis, quod rectè in ea à principio scriptum est, incorruptum diutissimè seruari? Iam verò quis dubitet, quin Nicenos canones, qui ex illis Græcis exëplaribus à principio descripti fuissent, Patriarcha Alexandrinus, qui Nicenæ Synodo interfuit, secùm ad ecclesiam suam attulisset, quos postea, siue ille, siue alius successor, nè quis eos ignoraret, in Arabicam linguam, rectè transferendos curasset. Non esse enim istos, qui reperti sunt, vllò modo deprauatos, sed integros, quales Alexander episcopus ad ecclesiam suam tulit, nos hoc certius scire non possumus, quàm si eos cum sanctorum patrum atque aliarum Synodorum decretis & canonibus penitus conuenire videamus, vt quidem videmus, quicunq; eos medio cri diligentia & studio contulimus, in quorum numero canonum non solùm illi sunt, quos adhuc Græcè habemus, sed alij etiam qui à sanctis patribus citantur. Quare vt ad canonem sextum concilij Niceni reuertar, quis iam negare potest fuisse eo tempore multos episcopos in Aegypto, Libya, & Pentapoli: & plures Metropolitas, sic dictos à ciuitatibus, quibus præerant, quæ erant Metropoles, qui maiores episcopis illis essent? siquidem sine authoritate Metropolitæ ordinari episcopus non possit. quibus si iam olim à prisca temporibus ante Nicenum concilium ab ipsis, inquam, temporibus Apostolorum, (quæ enim alia prisca tempora, secundùm rationem verbi ἀρχαίων intelligi debeant?) Alexandrinus episcopus præerat, vt quidè præfuit S. Marcus, & successor eius Abilius, & reliqui deinceps: fuit igitur tempore Anacleti hæc ecclesiasticæ politicæ forma, constans ex episcopis, & Metropolitæ siue archiepiscopis, quibus subiecti essent episcopi, & ex episcopis primatibus, quos canon 44. proximè recitatus, Patriarchas vocat, quibus essent subiecti Metropolitæ. immò Dionysius quoquè Areopagita, quem propter summam ac diuinam eius authoritatem Dionysius Alexandrinus scholijs illustrauit, vt author est Anastasius Antiochenus in eo libro eruditissimo, quem de varijs locis & quæstionibus scripturæ sanctæ nobis ante mille annos reliquit, quem ὁ δὲ ἰσχυρὸς vocauit, in quo sæpè eum citat, vt citârunt quoquè ante annos octingentos Ioannes Damascenus, & Sophronius Hierosolymitanus in epistola confessionis suæ ad Honorium Pontificem tempore Heraclij Imperatoris: quæ epistola propter singularem doctrinam & grauem autho-

*Dionysius
Alexan.*

Anastasius.

De Dionysij

Areopa. anti.

quitate &

authoritate.

Damascenus.

Sophronius.

authoritatem, recitata est in 6. Synodo vniuersali actione 11. deniq; cuius libros esse eos, qui feruntur, ante annos octingentos grauissimè defendit S. Maximus, qui in eum quoque scholia scripsit: defendit etiam Theodoros quidam presbyter, quem se legisse testatur Photius Cōstantinopolitanus in eo opere, quod de libris à se lectis, quod bibliothecam appellauit, composuit. Hic, inquam, Dionysius Pauli Apostoli discipulus, cuius libros Apostolicis traditionibus plenos cum Luterani ferre non possent, instigante diabolo, negauerunt, formam ecclesiasticæ politix designatione quadam breui diuersorum ordinum & graduum diuinè notauit: Tu ergò, inquit in epistola ad Demophilum, decerne cupiditati & iræ quæ decet: tibi diaconi, diaconis presbyteri, presbyteris episcopi, episcopis Apostoli, & Apostolorum successores. Quem locum idem sanctus Maximus hoc scholio notatum reliquit: Pulcher (inquit) ordo ecclesiasticus: monachos, qualis erat Demophilus, diaconi: diaconos presbyteri, presbyteros episcopi, episcopos Apostoli, & successores Apostolorum increpant. Hæc ille.

Successores ergò Apostolorum, qui sint maiores, quàm episcopi, qui ipsi quoque sunt in gradu Apostolorum successores, intelligere oportet: tum patriarchas, quod scholio etiam suo idem Maximus notauit, & admonuit: (patriarchæ enim per prouincias mittunt archiepiscopos, sicut apostoli mittebant) tum archiepiscopos, qui ipsi per prouincias mittuntur, vt episcopi per vrbes. obseruauit etiam hoc ante nos Rupertus Abbas eruditiss. author, & magnus theologus, libro primo de diuinis officijs, c. 27. vt iam primi successores Apostolorum sint, quos iam olim vocant patriarchas: secundi, archiepiscopi: tertij, episcopi, id est, succedunt apostolis archiepiscopi quidem infra patriarchas, episcopi verò infra archiepiscopos. Qui igitur negant fuisse alios maiores episcopis tempore Clementis, Patriarchas scilicet siue Primates & archiepiscopos, interpretentur nobis, si possunt, & sciunt, quosnam magnus Dionysius successores Apostolorum vocet, qui tanquam maiores prescribant episcopis, & eos, si oporteat, increpèt: Vt igitur magnus Dionysius Pauli apostoli discipulus, successores apostolorum maiores ab episcopis, minoribus eorum successoribus distinxit, si quoque Anacletus Pontifex Apostolicus in epist. 3. distinxit, cum loquens de Apostolis, qui & eandem (inquit) formam suis successoribus & reliquis episcopis tenendam tradiderunt. Sic enim in vetustissimo exemplo Vaticanæ bibliothecæ scriptum est meliùs, quàm in vulgatis, vt Gratianus etiam legit distinct. 22. cap. Sacrosancta. Præterea si ad dedecus ecclesiæ pertinebat, vt ex epist. Pauli ad Cor. priore intelligi potest, non esse in ea iudices, qui, cum necessè esset, de secularibus causis iudicarent, nè in iudicio apud infideles contendendum esset, an non ad ecclesiæ quoque decorum & utilitatem fratrum pertinuisset, si, vt benè ac sapienter in seculo secundum leges seculi constituta erant iudicia, sic quoque in ecclesia essent? contra verò ad dedecus, si non essent? Vnde Clem. lib. 2. de Constitutionibus Apostolorum,

S. Maximus.
Theodoros
presbyter.
Photius.

Quosnam successores Apostolorum Dionysius ab episcopis necessario distinxerit, sicut Anaclet. epist. 3. distinxit.

1. Cor. 6.

Ad decorum & utilitatem ecclesiæ pertinet

stolorum,

bat, vt sicut
sapienter con-
stituta erant
in seculo iudi-
cia, sic quoq;
essent in ec-
clesia.

stolorum, in persona Apostolorum cap. 52. laudans iustitiam, quam natu-
ra duce colebant. itaque isti, inquit, quanuis Gentiles sint, qui neque Deum
nouerunt, neque sciunt, vindicari à Deo eos, qui innocenter condemna-
ti sunt, tamen cauent hoc committere: vos verò, qui scitis, quis Deus no-
ster sit, & qualia eius iudicia, quomodò potestis per violentiam & impe-
tum pronunciare, cum illud ilicò pateat Deo? quod quidem si iustum sit,
iustè & nunc, & in futuro remunerandi sitis: Sin verò iniustum, rursus pa-
rem mercedem reportaturi? Hactenus Clemens. Itaque erant apud Gen-
tiles in primis ciuitatibus, quæ erant capita prouinciarum, secundùm de-
scriptionem ciuitatum in prouincias, ab antiquis factam, vt à L. Sylla in
omnibus Asiæ ciuitatibus proportiõe facta est, de qua Cic. in Oratione pro
Flacco meminit, & quidem facta in 44. regiones, vt Cassiod. in consulibus
notauit, cuiusmodi descriptio ab alijs, atq; alijs facta quoq; est, vt Strabo in
lib. 17. testatur: in illis, inquam, primis ciuitatibus erant primi iudices le-
gis, quos Clemens vocat primos flamines, & primos legis doctores. Ad hos
autem, vt Anacletus scribit, qui per reliquas ciuitates commorabantur,
quando eis necesse erat, qui ad aulam Imperatoris, vel regum confugere
non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant pro oppres-
sionibus, vel iniustitijs suis: ipsosq; appellabant, quotiès opus erat, sicut in
lege eorum præceptum erat. Hos ergò idem Pont. Anacletus Primates le-
gis sæculi, ac primam iudiciariam potestatem vocat. Erant deindè in reli-
quis ciuitatibus; Metropolitanis alij iudices, quos idem Clemens vocat
Archiflamines, infra illos primos: Erant postremò infra hos in alijs mino-
ribus ciuitatibus alij adhuc minores iudices, qui Comites dicebantur. Ni-
hil verò interest, vt hoc loco quibusdam curiosioribus respondeamus,
quòd in historijs Gentilium & Romanarum antiquitatum, & in ijs autho-
ribus antiquis, qui de eorum magistratibus scripserunt, neque istos pri-
mos Flamines, nec Archiflamines legamus. Est enim à ratione alienū, non
vim propositi, sed verba attendere, vt rectè diuinus Dionysius in diuinis
nominibus cap. 4. admonuit. Quarè hoc potiùs ab istis studiosè inquiren-
dum erat, quomodò sic Clemens vocasset? vtrum propriè, an translàtè, an
καταχρηστικῶς? vt cum scriptura vocat locustas populum fortem & gentem;
si translàtè, quæ ratio translationis? quæ, inquam, similitudo Flaminum &
præfectorum, translationi verbi locum fecerit? sed hæc explicatio, quia
non est hic locus proprius, reiicienda est in extremum caput libri quinti,
vbì singulatim de epistolis Clementis differemus. nunc satis est Clementis
propositum intelligere. Primos ergò iudices legis, siue primam iudiciari-
am potestatem, vt S. Anacletus vocat, dicere voluit Clemens, cum primos
doctores legis, & primos flamines dixit: similiter alios iudices infra illos,
eosdemq; alijs maiores dicere placuit, cum Archiflamines dixit. ex quibus,
nec illos vocare libuit. primos sacerdotes, vel primos pontifices; nec hos
principes sacerdotum, vt quidem minores Pontifices, antequàm nomen
Pontifi-

Cur Clemens
primos flami-
nes, & Archi-
flamines dix-
cit, qui alibi
non leguntur.

Ioel. 2.

Pontificis, impositum eis esset, vocabantur: causa verò hæc est, quòd nihil sacri haberent: quin potiùs eos tanquàm execrabiles verbo ethnicorum proprio notavit, sicut idem Clemens libro 2. de Constit. Apost. c. 28. quos Gentiles vocabant sacerdotes, quique dæmonibus sacra faciebant, non *ispias*, quasi sacros, sed tanquàm non sacros *μυριας* vocat, id est, non sacerdotes, verbo à se facto, quod proximè accedit ad *Μυραδος*, quasi execrabiles dicat: tantum abest, vt sint sacri. Hæc qui non aduertunt, curiosè adhuc quaerunt, vt mihi etiam aliquandò contigit, vndè Clemens acceperit primos flamines & Archiflamines, quos nusquàm aliàs ipsi legunt, tametsi de sacerdotibus, qui fuisse videntur potestates, est apud Strabonem: is enim lib. 17. inter eos, qui Romanorum Imperio per regiones parebant, numerat reges: deindè ciuitates, partim à principio liberatas, partim in amicitiam receptas, partim honoris gratia libertate donatas: tum alios, qui potestatem, vt mihi videtur, gerebant, quos vocat Dynastas, Phylarchos, sacerdotes. Sed redeamus, vndè digressi sumus. Si igitur S. Apostoli hanc & prouinciarum & iudiciorum distinctionem prudenter & vtiliter factam esse intelligebant, & quod potissimum erat, assuetos esse homines eo ordine ab iniurijs faciliùs commodiusq; defendi, an non poscebat ratio Apostolicæ gubernationis & prudentiæ, prouidere, vt ecclesiastica iudicia secundùm eam distinctionem & formam ac descriptionem, vtiliter & honestè & secundùm ordinem in ecclesia exercerentur? an dicemus maiore prudentia & equitate gentiles sine Deo in hoc mundo, iudicia sua constituere debuissent, quàm Apostolos sanctos, in spiritu S. eruditos & institutos, quia scriptum sit, filios huius seculi prudentiores esse filijs lucis in generatione sua? id est, ad degendam vitam corporis. sic enim magnus Basiliius interpretatur. an rursum dicemus, prudentiorem fuisse socerum Moïsis, vt ei consuleret, constituere (sicut ait scriptura) ex viris de omni plebe sapientibus & Deum timentibus, Chiliarchos, centuriones, quinquagenarios, & decanos, & quos 70. interpretes vocant *ἑβδομήκοντα*, id est, qui literas inferrent: qui, inquit, iudicent populum omni tempore: quicquid autem maius fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodò iudicent: prudentiorem dico, quàm spiritum sapientiæ Dei, qui Apostolos sanctos doceret constituere in ecclesia primates, tanquàm Chiliarchos: Metropolitanas siue Archiepiscopos, tanquàm centuriones: episcopos, vt quinquagenarios: decanos, vt presbyteros: & diaconos, tanquàm tabellarios? Quæ igitur istorum tanta impudentia, & tam cæca temeritas, ac tam profligata conscientia, audere eam formam ecclesiasticæ politix improbare & negare, quam ratio naturæ insita probat? cui authoritas maximarum Synodorum, & veterum patrum sanctissimorum ad stipulatur? quam vniuersa ecclesia per totum Orientem & Occidentem semper tenuit? quam necessitas & vtilitas causarum ecclesiasticarum postulat? quæ ecclesiasticus ordo requirit? quam iudicialis norma veterum tribunalium commendat? quam Mosaiçæ politix à Deo insti-

Magd. quia in re præferant apostolis gentiles.

Luc. 16.

Magdeburg. quomodo socerum moïsis videatur præferre spiritui sancto.

Exod. 18.

De forma Mosaiçæ politix figura euangelica.

Qui in ecclesia nostra sint chiliarchi, ceteræ

T t

turæ

*turios, quin-
quagenarij,
decani, tabelo
larj.*

*Que & quan-
ta oppugnent
& negat, qui
formam eccle-
siasticæ polit-
iæ oppugnat
& negant.*

*Quid inter
metropolita-
nos & archi-
episcopos in-
terfit.*

turæ typus figurat? cui Apostolica scriptura, & Apostolicus canon confir-
nat? Deniq; quam Nicena Synodus, ad priscam ecclesiæ consuetudinem ex
Apostolica traditione, vt necessè est, profectam, grauissima authoritate re-
fert? Haftenus ergò de ecclesiasticæ politix generali forma, quæ à tempori-
bus Apostolorum ita illis per spiritum sanctum instituentibus, ex patriar-
chis, Metropolitanis, vel Archiepiscopis & episcopis constat. Non est autem
alienum ab hoc loco, obseruare quæ Leo 9. sapientif. pont. ante quingentos
annos scripsit ad Africanos episcopos, Petrum & Ioannem, qui cõtra Gru-
mitanum episcopum, dignitatem ecclesiæ Carthaginensis, defenderat. Itaq;
quia de Archiepiscopis, inquit, & Metropolitanis sententiam nostram re-
quiritis, venerabilium antecessorum nostrorum dicta demonstrant, id est,
Clementis, Anacleti, Aniceti. & paulò post, nam sicut omnis mundana po-
testas his gradibus dignitatum à se inuicem distat, id est, vt primus sit Au-
gustus vel Imperator, deindè Cæsares, deindè Reges, Duces, & Comites,
atque Tribuni: ita & ecclesiastica potestas ordinata, à sanctis patribus inue-
nitur, dicente beato Clemente: In illis ciuitatibus, in quibus olim apud
ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis doctores erant, prima-
tes vel patriarchæ positi sunt, qui reliquorum iudicia & maiora negotia
iustè definirent: qui etiã non vni prouinciæ, sed pluribus præessent. Deindè
vbi archiflamines erant paganorum, Archiepiscopi instituti sunt Christia-
norû, qui singulis prouincijs præessent: vbi verò metropolis erat, quæ in-
terpretatur mater ciuitas, Metropolitanis erant: quippe de tribus aut qua-
tuor ciuitatibus intrà aliquam prouinciam, maiori & matri aliarum ciui-
tatum præsidebant: isti aliquandò Metropolitanis tantùm nominantur, ali-
quandò verò Archiepiscopi, si in ipsa prouincia maiores non fuerint ali-
qui. Vbi autem minores ciuitates habuerunt solummodò flamines vel co-
mites, episcopi sunt instituti. Porro tribuni plebis non absurdè intelligun-
tur presbyteri, siue reliqui inferioris ordinis clerici. His omnibus diuino
& humano priuilegio prælatus est Põrifex Romanus. Satis igitur iam ex his,
quæ haftenus de forma ecclesiasticæ politix dicta sunt, liquet, falsum esse,
quod Molinæus ait de sedibus patriarchalibus, nunquàm fuisse inuentum,
nisi post Constantinum: vnde falsam esse epistolam Anacleti, cum Magde-
burgensibus quoquè ausus est dicere: quos vel sola Synodus Nicena aperte
de commento conuincit. Nè autem siue isti, qui epistolam Anacleti negant,
cap. Constantinus, distinct. 96. quasi cum epist. Anacleti pugnant, aliquan-
dò obijciant, siue quis alius epistolam fortassè veram quidem esse existi-
met, sed quid istis respondendum sit, scire cupiat, aliquid de hac re dicen-
dum est. Dicit enim aliquis, si Pont. Romanus diuina authoritate princeps
aliorum patriarcharum est, vt S. Anacletus in epist. sua 3. tradit, idq; Ma-
gnus Constantinus postquàm de potestate & principatu beati Petri à San-
cto Syluestro pont. edoctus fuit, non ignorabat, quomodò principatum
inter reliquos patriarchas pontifici tribuit? Epistola igitur Anacleti tertia
falsa

falsa est, si hoc de principatu pontificis inter patriarchas Constantinum Magnum sanxisse verum est, immò verò vtrunque conuenit. Anacletus enim de principatu, quem à Deo beatus Petrus accepit, loquitur, quem etiam Constantinus Magnus ex beato Syluestro didicit, & confessus est, & hanc formam principatûs à Deo concessi sequens, ipse quoque voluit cōcedere, quòd ad se pertinebat, id est, secundùm terrenam potestatem imperatoriam, quam gerebat: voluit, inquam, pontifici concedere, vt ipse supra reliquos patriarchas esset. Deniq; satis Imperator ipse declarauit, quem principatum in Pontifice Romano à Deo datum confiteretur: & quis item principatus à se concederetur, cùm ait: Vt sicut in terris Vicarius filij Dei esse videtur constitutus, etiam & Pontifices, qui ipsius principis Apostolorum gerunt vices, principatûs potestatem amplius, quàm terrena imperialis nostræ serenitatis mansuetudo habere videtur, concessam à nobis, nostròq; imperio obtineat. & clariùs adhuc subiungit: Et sicut nostra est terrena imperialis potentia, eius sacrosanctam Romanam ecclesiam decreuimus veneranter honorare: & amplius quàm nostrum Imperium & terrenum thronum, Sedem sacratissimam beati Petri gloriosè exaltari, tribuentes ei potestatem & gloriæ dignitatem, atque vigorem & honorificentiam Imperialem, atque decernentes sancimus, vt principatum teneat tam super 4. sedes præcipuas, Antiochenâ, Alexandrinam, Constantinopolitanam, & Hierosolymitanam, quàm etiam supra omnes in vniuerso orbe terrarum ecclesias. Ergò cùm dixit, sicut nostra est terrena imperialis potestas, sacrosanctam Romanam ecclesiam decreuimus honorare: satis docuit, non se hanc potestatem Pontifici in patriarchas & in omnes mundi ecclesias concedere, qui paulò suprâ confessus erat, esse Pontifices successores beati Petri, quem filius Dei vicarium suum in terris constituisset, ac proindè potestatem eorum in patriarchas & in omnes ecclesias, diuinam & cælestem esse, non terrenam, sicut erat potestas imperatoria: velle tamen se, quòd posset terrena sua imperitoria potestas, sic honorare Sedem beati Petri, quam successores eius Pontifices Romani tenent, vt potestatem, quam habent, in qua filius Dei beatum Petrum Vicarium suum constituit, teneant ac possideant. Præsidium itaque & patrocinium, ac tutelam religiosissimus Imperator promittit, & sancit. quod satis verbis, quibus vsus est, si quis aduertat, declarauit: Tribuentes (inquit) ei potestatem & gloriæ dignitatem, atque vigorem & honorificentiam Imperialem: potestatem dicit se tribuere, non spiritualem, quam sciebat habere eum in omnes Christianos mundi à Christo datam, sed imperialem, non vt Imperator esset, sed vt potestate Imperatoris vteretur ad tuendam sedis suæ dignitatem & honorem, vt ius suum vigeret. Deindè subiungit: Atque decernentes, vt principatum teneat, tam super 4. sedes Patriarchales, Antiochenam, Alexandrinam, Constantinopolitanam, Hierosolymitanâ, quàm etiam supra omnes mundi ecclesias: non dixit, Vt accipiat: sed, Vt teneat:

Constantiniane donationis assertio.

Quam potestatem Constantinus Imperator Pontifici Romano in reliquos Patriarchas dedit.

Verborum be-
nedictionis
super impera-
tores vngen-
dos fieri soli-
te, forma.
Esal. 44.

in quo presidium (vt dixi) ac patrocinium promittit: alioqui ius & pote-
statem in patriarchas non magis dedit, quam dedit in omnes mundi eccle-
sias, quam Christus solus dedit. Denique hoc sancit, & tribuere se dicit
Imperator Pontifici Romano, quod ab Imperatoribus in eorum corona-
tione à Pontificibus petitur, quodque ipsi promittunt & stipulantur. sic enim
ei dicitur, Accipe gladium de super beati Petri Apostoli corpore sumptum
per manus nostras, licet indignas, vice tamen & auctoritate Dei omni-
potentis & beatorum Apostolorum, consecratum, Imperialiter tibi conce-
sum, nostraque benedictionis officio in defensionem sanctæ matris ecclesiæ
diuinitus ordinatum ad vindictam malefactorum, laudem verò bono-
rum: & memor esto eius, de quo psalmista prophetauit, dicēs: Accingere
gladio tuo super femur tuum potentissime: vt in hoc per eundem vim æqui-
tatis exerceas, molem iniquitatis potentissimè destruas: & sanctam Dei ec-
clesiam, eiusque fideles propugnes atque protegas: neque minùs sub fide fal-
sos, quam Christiani nominis hostes, extenues atque dispergas: viduas atque
pupillos clementer adiuues, atque defendas: desolata restaures, restaurata
conferues, vlciscaris iniusta. Et in alia oratione precatur his verbis: Tri-
bue ei omnipotens Deus, vt sit fortis. protector & consolator ecclesiarum,
atque cœnobiorum sanctorum. In his igitur, quæ ab Imperatore, cum coro-
natur, ex formula conceptis verbis postulari solent, ius eorum, quæ tunc
magnus Constantinus sanxit & concessit, continetur. quod totum ad pa-
tratinium ecclesiæ susceptum pertinet, quod quidem ecclesiæ, cum opus
est, iure suo & poscere, & requirere debet, vt ex epist. beati Aug. 23. q. 3. C.
Maximianus. perspicui potest. laudat enim Maximianum episcopum Vagi-
ensem, quod auxiliium contra hostes ecclesiæ ab Imperatore Christiano pe-
tisset: quod si prætermisisset, non fuisset (inquit) laudanda patientia, sed ne-
gligentia merito culpanda. Aliud præterea in epist. olim Anacleti 3. objici-
unt: Fingit, inquiunt, Anacletus scripsisse tomum de primatu, sed eius scri-
ptinam, inquit, fit mentio.]

Commentum
Magd. crassū
& malitio-
sum.

Quis non demiretur & obstupescat tantam istorum vel in legendo negli-
gentiam, vel in intelligendo tarditatem, vel in deprauando malitiam? Ana-
cletus dicit se descripsisse in quodam tomo primas sedes, tū eas s. quæ olim
secundum leges seculi primæ fuissent, vtpotè in capite prouinciarum posi-
tæ: tum quæ primæ, id est, Metropoles in vnaquaque prouincia. Magd. ve-
rò dixerunt, fingere Anacletum scripsisse tomum de primatu. nihil enim am-
plius addiderunt, malitiosè scilicet, vt suspicor, vt qui legerent, statim de
primatu Petri intelligerent, vt est iā in vsu & loquendi & intelligendi: Vt
rursus si falsum esset & fictū, vt isti volunt, quod Anacletus tomum de prima-
tu scripsisset, continuò sequeretur, ecclesiā Romanā non esse caput cetera-
rum. Hæc est calliditas serpentis. Sed videamus quid Anacletus dicat: Sed
illæ vrbes, quæ præfatis præfatis temporibus primatum tenuere: deinde, paucis
interiectis, subiungit: Aliæ autem primæ ciuitates, quas vobis conscriptas
in quo-

in quodam tomo mittimus, & quæ sequuntur: & paulò infrà post descrip-
 ptas tres sedes Patriarcharum, idem quod paulò suprà repetens, reliquas
 verò, inquit, vt prædiximus, in quodam tomo prolixitatem vitantes epi-
 stolæ, vobis conscriptas direximus. De primatu ergò, id est, de primatu
 Pontificis, non dicit se scripsisse, neque scripsit, quia nec opus quidem erat
 tunc, cum satis ex euangelio patèret, & nòdum nati essent hæretici, qui ne-
 garent: tomum verò, id est, catalogum de primatu ciuitatum, quamam es-
 sent primæ & Metropoles, scripsisse eum, quid mirū, si alij, quòd sciamus,
 non meminerunt? an necesse est, quicquid est ab aliquo scriptum, id vt alij
 meminerint? vt si non meminerint, continuò fictū sit? sed quæso vos Magd.
 per equitatem, si idè non creditis, scripsisse Anacletum tomum de prima-
 tu, quia eius, vt dicitis, scripti nusquàm mentio fiat, & ob hanc causam su-
 specta & inuisa est vobis epistola Anacleti, cur contrà simili ratione non
 creditis, & probatis, idè veras esse Anacleti & aliorum Pontificum epi-
 stolas, quia earum sit frequens apud alios scriptores mentio? Vt iam vestro ar-
 gumento aut veras simul & falsas esse dicatis: aut nè vobiscum pugnetis,
 veras tantum contra mendacium vestrum, aut falsas tantum contra veri-
 tatem, cur enim apud Magdeb. plus valeat ad credendum, fictam esse epi-
 stolam Anacleti, quòd vnus particulæ eius, immò vnus verbi, nusquàm
 fiat mentio, quàm ad credendum, verã esse, quòd totius epistolæ frequen-
 ter apud alios mentio fiat? Sed in his tempus cõsumere, vt quod sentio, di-
 cam, vereor, nè ocio abutentis esse videatur. Illud tantum addam, simili ar-
 gumento negare Anabaptistas historiam in euangelio Ioannis de infirmo ad
 Probaticam piscinam iacente, & motum aquæ expectante, quo Magde-
 burgenses tomum Anacleti, quia, inquiunt Anabaptistæ, nec in vetere te-
 stamèto, nec in Iosephi libris de antiquitate rerum Iudaicarum, de Proba-
 tica piscina mentio fiat. Quibus eruditè nuper Sixtus Senensis, libro septi-
 mo suæ bibliothecæ, respondit. Pergamus respondere ad alia crimina.

Eodem argu-
 mento tomum
 Anacleti Mag-
 deb. negant,
 quo Anaba-
 ptistæ histori-
 am de infirmo
 ad Probaticã
 piscinam in
 Euang. Ioan-
 nis.

*Responsio ad id, quod obijcitur in epistol. Euaristi de episcopis pulsis, &
 de literis præfectorum adiunctis ad literas Pontificis, & quomodo non præ-
 fectorum, sed prophetarum legendum sit, ex fide veterum exemplariorum,
 & ex ratione.*
 Cap. 9.

PRæterea etiam contra epistolam Euaristi aliquid obijciendū esse pu-
 tauerūt. sic enim aiunt: Vero etiam absimillimum est, quod Euaristus
 epistola secunda finxit, Aegyptios suos episcopos pepulisse. Nam eo
 loco res Christianorum erant, vt nusquàm tutò versarentur ob immanem
 crudelitatem persecutorum.]

Quid hoc leuius? immò quo res Christianorum magis afflictæ essent, eo
 facilius erat malis Christianis eijcere episcopos suos. nec enim hoc perse-
 cutores Christianorum iritasset, sed placasset potiùs, & eorum gratiã con-